

Ardelean, Livia (Kolozsvár, Román Nemzeti Levéltárak Kolozs Megyei Fiókja): *Bethlen Gábor és gazdaságpolitikája Máramarosban*

A XVII. század meghatározó személyiségeként Bethlen Gábornak sikerült egy olyan köteléket kialakítania az Erdélyi Fejedelemség és Máramaros vármegye között, melynek köszönhetően olyan katonák toborzási területeként is szolgálhat, akiket majd kivételes haditetteikért cserébe az armalisták körébe emeltek. Ebből a szempontból, Máramaros egyik jellemzője lett a városi lakosok tömeges nemesítése (több mint 200 személy). Ezek a személyes és családi előjogok mellett személyes, illetve az 5 település területén, tulajdonukban lévő területeikre adómentességet nyertek.

Máramarosban a nagy birtokadományozások, főleg a Huszt környéki területen Bethlen Gábor korában kezdődtek és az egész századra jellemzőek. E folyamat része Huszt várának 1608. évi eladományozása Homonnai Drugeth Bálintnak; Kornis György volt birtokainak 1610. évi adományozása Imreffy István és felesége Katalin (a fejedelem húga) számára; a Técső és bányáinak Bornemissza Literatus József-re és felesége Horváth Katalinra való 1613. évi átírása; a huszti uradalom és vár átírása 1618-ban a fejedelem testvérére, Bethlen Istvánra, máramarosi ispánra, visszaváltási joggal, Budai István sókamara ispán és a szigeti nemesek ellenállásával, akik nemesi előjogaikban érezték magukat sértve; végül Bethlen István 1620. évi birtokbaiktatása.

Az adományozások mellett a fejedelem 1612-1613 között máramarosi taxáshelyeket is nemesített, valamint 1614-ben a huszti vár és az 5 koronaváros jövedelmeit az erdélyi kincstárba írtatta. Ugyanakkor a fejedelem birtokba is iktatott nemeseket a koronavárosokban, így növelve híveinek számát. Bethlen Gábor korában jelentősen növekedett a darabontok száma, akiket a jobbágyok közül emelt fel a rendek ellenkezése közepette, és akiknek feladata a vármegye védelme volt.

Szintén ebben az időszakban, hogy ellensúlyozza az adómentességet nyert máramarosi nemesek által okozott jövedelem kiesését, a fejedelem 1622-ben megkezdte a nemesi jogok megvonását.

A máramarosiak hűségét értékelve, a fejedelem öccsének, Bethlen Istvánnak több máramarosi birtokot is adományozott, mégpedig a hűtlenség miatt elvesztetteket vagy egyes román nemesek birtokait azok ellenkezése közepette. A Máramarosban gyakorolt túlzottan nagyszámú nemesítés egyes társadalmi rétegek ellenállását váltotta ki, főleg a koronavárosokét és a főispánét. Ilyen okokból kifolyólag fogadták el 1622-ben a beszercei országgyűlés cikkelyeit, amelyek Bethlen Istvánt részesítették előnyben.

Bethlen Gábor uralkodása idején következett be az a csere is, amely Bethlen István és a Leuka családtól eredő farkasrévi Kodra család között kötött meg, minek következtében Farkasrév egy román nemesi faluból jobbágyfaluvá vált és utólag a kincstár birtokába került. A megállapodás értelmében Bethlen István megkapta a farkasrévi birtokot, a román nemesek pedig egy per után arra kényszerültek, hogy két hernécsfalvi birtokot fogadjanak el cserébe.

Annak ellenére, hogy a nemesek számára fiatalok elvesztését jelentette, Bethlen Gábor 1624-ben a szigeti iskola javára döntött és elrendelte a 300 forintnyi büntetés bevezetését mindazok számára, akik elleneznék a jobbágyfiak iskoláztatását.

A gazdasági életbe való beavatkozások, főleg bizonyos termékek árainak meghatározása (1625,1626, 1627), amit a vármegye gyűlése elé terjesztettek, a lakosság komoly ellenállásába ütköztek és a feketepiac felvirágzásához vezettek, főleg az állatkereskedés terén. Ezen intézkedésekhez kapcsolódnak a rónaszéki sóbányászat felvirágoztatására tett kísérletek, amely fontos jövedelmi forrása volt a fejedelemnek.